ТКАЧЕНКО
Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, в.о. ректора Вищого навчального закладу Міжнародний технологічний університет "Миколаївська політехніка"

УДК 332.146.2:[65.012.122:338.43]

ВИБІР СИСТЕМИ КРИТЕРІЇВ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ МОНІТОРИНГУ В СИСТЕМАХ СТРАТЕГІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ

THE CHOICE OF THE PERFORMANCE CRITERIA FOR THE DESIGN OF MONITORING SYSTEMS IN THE STRATEGIC MANAGEMENT OF THE REGIONAL STRUCTURE AND TERRITORIAL ORGANIZATION OF THE AGRO-FOOD SECTOR

У статті обґрунтовано, в процесі обрання критеріїв ефективності потрібно мати на увазі цілий ряд ключових обставин. Доведено, при обранні часткових критеріїв якості потрібно обов’язково враховувати узагальнюючий критерій ефективності усієї підсистеми моніторингу в функціонально розвинутих системах регулювання регіональної структури і територіальної організації суб’єктів агропродовольчої сфери.

В статье обосновано, в процессе избрания критериев эффективности нужно иметь в виду целый ряд ключевых обстоятельств. Доказано, при выборе частных критериев качества нужно обязательно учитывать обобщающий критерий эффективности всей подсистемы мониторинга в функционально развитых системах регулирования региональной структуры и территориальной организации субъектов агропродовольственной сферы.

In the article proves, in the process of election of performance criteria to keep in mind several key circumstances. It is proved in selecting the particular criteria of quality must necessarily take into account the criterion of efficiency of a synthesis of the entire subsystem monitoring control systems functional development of the regional structure and territorial organization of the subjects of agro-food sector.

Ключові слова: *агропродовольча сфера, вибір, моніторинг, проектування, регіональна структура, система критеріїв ефективності, система стратегічного регулювання, територіальна організація*

Ключевые слова: *агропродовольственная сфера, выбор, мониторинг, проектирование, региональная структура, система критериев эффективности, система регулирования, территориальная организация*

Keywords: *agro-food sector, selection, monitoring, planning, regional structure, system performance criteria, system of strategic control, territorial organization*

ВСТУП

З точки зору системного (кібернетичного) підходу, комплексний аналіз і оцінка функціонально розвинутих систем стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб’єктів агропродовольчої сфери тільки за одним узагальненим критерієм ефективності недостатня, тому що територіально-виробничі системи, будучи складними техніко-економічними і суспільно-соціальними системами, діють в умовах багатьох обмежень, які неможливо врахувати через один критерій якості. Тому, при проектуванні, створенні та функціонуванні функціонально розвинутих систем стратегічного регулювання регіональної структури і територіальної організації суб’єктів агропродовольчої сфери необхідно поряд із узагальнюючим (інтегральним) критерієм ефективності використовувати ще й узгоджені з ним поодинокі критерії якості, які задовольняють одночасно декілька цілей територіально-виробничої системи. В цьому випадку, як показує сучасний передовий практичний досвід та виконані останні дослідження наукових праць провідних вчених-економістів [1-11] і інших, процес створення функціонально розвинутої системи стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб’єктів агропродовольчої сфери повинен передбачати вирішення завдання векторної економічної ефективності (рентабельності), істотний момент якої – заміна проблеми максимізації одного критерію ефективності проблемою обрання рішення, при якому одночасно в максимально можливому ступені задовольняються цілі територіально-виробничої системи за різними критеріями якості. При цьому рішення не може бути покращено ні за одним критерієм ефективності без того, щоб не погіршити рішення за будь-яким іншим критерієм

якості системи стратегічного регулювання регіональної структури і територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери і ін.

МЕТА РОБОТИ полягає в обґрунтуванні, проектування підсистеми моніторингу в системах регулювання регіональної структури та територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери базується на системі критеріїв ефективності (якості).

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою даної статті виступає діалектичний метод і основні положення теорії функції моніторингу, системи регулювання. У процесі дослідження використовувалися такі методи: *абстрактно-логічний* (для теоретичного узагальнення та формулювання висновків); *монографічний* (при дослідженні теоретичних методик моніторингу, системи регулювання); *економіко-статистичний, розрахунково-конструктивний, порівняльний* (при діагностиці стану функції моніторингу територіально-виробничих систем); *групування* (з метою характеристики часткових критеріїв ефективності) тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

Багатокритеріальний підхід виступає більш плідним, тому що дозволяє зупинитися на деякому компромісному варіанті вирішення питання, який враховує інтереси багатьох сторін, бо кожне рішення в принципі може приносити економічний ефект одним елементам методу територіально-виробничої системи і нашкодити зовсім іншим. В усіх випадках критерії ефективності повинні розглядатися тільки у комплексному взаємозв'язку із цілями функціонально розвинутої системи стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери. Тому, цілковито виправданою виступає змістовна думка відносно того беззаперечного факту, що при розробленні територіально-виробничої системи, цілі і критерії ефективності удосконалення окремих її підсистем повинні бути узгоджені та пов'язані між собою та підпорядковані загальному завданню, що виконується цією функціонально розвинутою системою стратегічного регулювання регіональної структури і територіальної організації агропродовольчої сфери.

Взаємозв'язок поодиноких критеріїв ефективності та відносність оцінки їх впливу на зростання або зменшення узагальнюючого критерію ефективності особливо важливо враховувати при формуванні і впровадженні функції економічного моніторингу в функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери. Створення підсистеми економічного моніторингу в функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури і територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери повинне включати розроблення ряду підходів до оцінки якості її функціонування. У цьому зв'язку, як підтверджує сучасна передова практика, при проектуванні такої підсистеми мова повинна йти про вибір не одного, а системи критеріїв ефективності. Зокрема, уявляється необхідним визначення узагальненого критерію ефективності для підсистеми економічного моніторингу в функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери в цілому. В окремих випадках припустимим виступає застосування критерію мінімуму витрат на завдану програму випуску обліково-економічних і аналітичних інформаційних даних; визначення узгоджених із загальним критерієм якості поодиноких економічних критеріїв ефективності для окремих частин (блоків) підсистеми економічного моніторингу в функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери. В якості таких критеріїв економічної ефективності (рентабельності) можуть слугувати: приріст обсягу процесу виробництва, підвищення фондовіддачі, зменшення матеріаломісткості готової продукції, зростання продуктивності праці і інше; визначення для підсистеми економічного моніторингу поодиноких технічних критеріїв її ефективності (зменшення трудомісткості обліково-економічних та аналітичних розрахунків, швидкості обробки інформаційних даних, підвищення точності отримуваних вихідних результатних даних) і таке інше.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження надало нам змогу сформувати змістовні конклюзії. В процесі обрання критеріїв ефективності потрібно мати на увазі цілий ряд ключових обставин: зовсім не обов`язково, щоб один і той же критерій ефективності знаходив застосування як для усієї підсистеми економічного моніторингу в функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери в цілому, так і для окремих її частин. Але при обранні часткових критеріїв якості потрібно обов'язково враховувати узагальнюючий критерій ефективності усієї підсистеми економічного моніторингу в функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери; обираючи критерій ефективності, не завжди необхідно прагнути до максимуму тих або інших показників; у тих випадках, коли оцінка якості функціонування підсистеми вимагає врахування великої кількості критеріїв, потрібно утворити із них взаємопов'язані групи, обрати із них найбільш важливу, а потім, досліджуючи зв'язки між критеріями в цієї групі, постаратися вибрати головний генеральний

критерій ефективності, за допомогою якого можна було б комплексно врахувати інші.

Список використаних джерел

1. Акупиян, О.С. Роль социально-трудовой сферы в развитии сельских территорий: диссертация ... кандидата экономических наук: 08.00.05 / Акупиян Ольга Станиславовна; [Место защиты: Всерос. науч.-исслед. ин-т организации пр-ва, труда и упр. в сельск. хоз-ве]. - Москва, 2012. - 194 с.: ил.

2. Беляевская, А.С. Государственное регулирование регионального рынка зерна: диссер. ... к.э.н.: 08.00.05 / Беляевская Анна Сергеевна; [Место защиты: Вологод. гос. молоч.-хоз. акад. им. Н.В. Верещагина]. - Вологда, 2007. - 217 с.

3. Васильева, Е.В. Формирование инфраструктуры современного агропродовольственного рынка: диссер. ... д. э. н.: 08.00.05 / Васильева Елена Васильевна; [Место защиты: Оренб. гос. аграр. ун-т]. – Саратов, 2010. - 373 с.

4. Галицких, В.Н. Обеспечение конкурентоспособности предпринимательских структур АПК: диссертац. ... к.э.н.: 08.00.05 / Галицких Владимир Николаевич; [Место защиты: Науч.-исслед. ин-т экономики и организации АПК Центр.-Чернозем. района РФ РАСХН]. - Елец, 2008. - 171с.

5. Заводчиков, Н.Д. Управление издержками и прибылью в организациях агропродовольственного сектора экономики: теория, методология, практика: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.05 / Заводчиков Николай Дмитриевич; [Место защиты: Орен. гос. аграр. ун-т]. - Оренбург, 2007. - 345с.

6. Литвинов, Д. М. Инструменты регулирования регионального рынка зерна: диссертация ... к. э. н.: 08.00.05 / Литвинов Дмитрий Михайлович; [Место защиты: Мичурин. гос. аграрный универ-т]. - Рязань, 2007. - 198с.: ил.

7. Новиков, В.Г. Трудовой потенциал сельских территорий, его воспроизводство и регулирование: диссер. ... доктора экономических наук: 08.00.05 / Новиков Владимир Геннадьевич; [Место защиты: Всерос. науч.-исслед. ин-т органи. пр-ва, труда и упр. в сел. хоз-ве]. - Москва, 2012. - 345 с.

8. Сергеева, И.А. Регулирование организационно-экономических отношений в мясном подкомплексе: автореф. дис. ... д.э.н.: 08.00.05/ Сергеева Ирина Анатольевна; [Место защиты: Всерос. науч.-исслед. ин-т организации производства, труда и управления в сель-ом хозяйстве]. - Москва, 2010. - 42с.

9. Скальная, М.М. Формирование и регулирование доходов сельского населения: дисс. ... доктора экономических наук: 08.00.05 / Скальная Марина Михайловна; [Место защиты: Всерос. науч.-исслед. ин-т организации производства, труда и управления в сель. хоз-ве]. – Москва, 2010. – 323 с.: ил.

10. Скориков, С.Н. Совершенствование механизма государственной поддержки сельскохозяйственных организаций на региональном уровне: дис. ... к. э. н.: 08.00.05 / Скориков Сергей Николаевич; [Место защиты: Сев.-Зап. науч.-иссл. ин-т экон. и орг. сел. хоз-ва РАСХН]. - Йошкар-Ола, 2011. - 151 с.

11. Хворостьянова, О.В. Формирование стратегии диверсификации производства в организациях аграрной сферы: диссертация ... кандидата экономических наук: 08.00.05 / Хворостьянова Ольга Владимировна; [Место защиты: Сев.-Кавказ. гос. технический универ-т]. – Ставрополь, 2009. – 186 с.